

BIZIMODU JASANGARRIEN ALDEKO HERRI-AUZITEGIA

Giza Eskubideen urraketak bistaratu eta salatuz

OTSAILAK 23-24 DE FEBRERO
Bidebarrieta 4, BILBO
www.tipitapabagoaz.info

Zaintzarako ESKUBIDEA. Zaintza-sistema justu, parekide eta erantzunkidek.
Energiarako sarbide justu eta jasangarriako ESKUBIDEA eta energia-burujabetza.
Lurralderako eta elikadura-subiranotasunerako ESKUBIDEA.
Bizi-maila duina izateko ESKUBIDEA.

Koordinatzailea:

www.mugarikgabe.org

Herri Onurakoa

Erakunde laguntzaile hauengatik egin:

Setem Hego Haizea, Mugarik Gabeko Ekonomilariak, Euskadiko Garapenerako Gkeen Koordinakundea, Saretuz (red De Consumo Responsable, Consciente Y Transformador De Donostia), Zentuz Kontsumitu (Vitoria-Gasteizko kontsumo kontziente eta arduratsuko sarea), Alianza Política Sector De Mujeres (Guatemala), Xochilt Acatl emkume zentroa (Nikaragua), Ekologistak Martxan, Bidez Bide, Axayacalt (Nikaragua) eta Brujas y Diversas.

Babeslea:

Azala: Alejo Moreno Sainz

Diseinu eta maketazioa: Binari Comunicación

Argazkiak: Ecuador Etxea

Itzulpena: June Díaz Bragado, Leire Estévez del Palacio eta Jon Arrizabalaga.

Eskerrak eman nahi dizkiegu herri-auzitegi honen eraikuntza kolektiboan parte hartu duten pertsona eta elkarte guztiei.
2018ko otsailak

Aitortu-EzKomertziala-LanEratorririkGabe 4.0 Internazionala (CC BY-NC-ND 4.0)

Dokumentu hau Creative Commons lizentziarekin dago. Edukia libreki zabaltzea, kopiatzea eta birbanatzea baimentzen da edozein bitarteko edo formatutan, beti ere, egiletasuna aitortzen bada. Ezin da erabili xede komertzialarekin, nahastu edo eraldatu egiten bada edo materiala oinarri hartuta sortu egiten bada, ezin da eraldatutako materialik hedatu, ezin da lizentziak baimentzen duena legalki burutzea mugatzen duen neurri teknologikorik edo legezko akaberarik erabili.

Lizentzia osatua: http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.es_ES

ZEINTZUK GARA ETA NONDIK DATOR HERRI AUZITEGIA?

Egungo garapen-ereduaren aurrean alternatibak bilatzeko beharrak batutako **kolektibo anitzek** (gizarte-mugimenduak, GGKEak, sareak edota sindikatuak) osaturiko taldea gara.

Bizitzaren eta planetaren zaintza erdigunean jartzen duten antolakuntza sozialerako eredu berriak eraikitzea proposatzen diguten pentsamendu-korrante ezberdinak (**Desazkunde eta Bizitze Onaren paradigmatik ikuspegi feministatik**, besteak beste) hobeto ulertu eta elkarri konektatuta ezagutzera emateko nahian, sarean lan egiten hasi ginen.

Sarean egindako lan honen emaitza gisa, 2011tik Topaketak antolatu ditugu urtero (2016, 2014, 2013, 2012, 2011). Topaketa horietan, hausnarketarako guneak sortu ditugu eta bizitza antolaketak kolektiboaren erdigunean jartzen duten esperientzia eta alternatiba praktikoak ezagutu ditugu.

Desazkunde eta Bizi Onen Sareak garbi dauka; gizarte iraunkor, justu eta parekideak eraikitzeko, erabat desberdina den eta bizitzaren zein planetaren zainketa erdigunean jartzen duen beste eredu bateranzko trantsizioa egin behar dugu. Horretarako, baina, elkarrekin lan egin behar dugu, gure diskurtso, borroka eta mugimenduak artikulatuz.

Behar eta interesen arabera egituraturako eta bizimodu jasangarrietan oinarritutako jendarte bat eraikitzeko **proposamenak garatu eta ikusgarri egiten laguntzeko helburua ezarri genuen**. Hala, denon artean, intzidentzia politiko bateratua lortzeko, proposamen politiko-estrategikoak, zein talde edota banakako alternatibak jasotzen dituen posizionamendua eraiki genuen 2016an: Euskal Herritik kolektibotasunean eraikiz: Bizi estilo jasangarrietan oinarritutako gizarte justu eta bidezko baten eraikuntzarako analisi eta aldarrikapenak. Sareko kolektiboek alde zuzenetik jorratu dituzten gaien jarraipen gisa, Oinarritzko Dokumentuak, kanpainak eta baita auzitegiak jasotzen dituen **lau ardatz estrategikoak hautatu ziren**: elikadura-burujabetza, eredu energetikoa, ekonomiaren birlokalizazioa eta zaintzak.

Ondoren, **"TIPI-TAPA bagoaz! Bizimodu jasangarrietarantz"** kanpaina abiatu genuen, prozesu horretan adostutako proposamenak eta aldarrikapenak jendarteratu eta horien gainean eztabaida pizteko asmoz.

Horretarako, hainbat ekimen (elkarrizketak, dokumentalen proiektzioa, komiki baten prestakuntza, antzezpenak, etab.) egin dira eta bizimodu jasangarrietarako bidean ezinbestekotzat jotzen diren puntuak lau ardatzetan jasotzen dituen manifestua ere argitaratu da.

Etapa honi amaiera emateko, 2018ko otsailaren 23an eta 24an, bizimodu jasangarrietarako eskubidearen aldeko Herri Auzitegia egingo da Bilbon. Tresna hau giza eskubideen urraketen ikusizintasunari aurre egiteko helburua duen jendarte zibileko erakundeen estrategia gisa uler-

tzen dugu. Kasu zehatz honetan, mundu osoan bizimodu jasangarria izateko eskubidearekin lotutako urraketen inpunitatea nabarmendu eta salatu nahi dugu.

ERAKUNDE KORDINATZAILEAK

Bizilur, Euskal Herriko Mugarik Gabeko Ingeniaritza, Feminismos Desazkundera, ESK Sindikatua eta Mugarik Gabe.

BIDELAGUNAK

Setem Hego Haizea, Economistas Sin Fronteras, Coordinadora de ONGD de Euskadi, Saretuz (Red de Consumo Responsable, Consciente y Transformador de Donostia), Zentuz Kontsumitu (Red de Consumo Consciente y Responsable de Vitoria-Gasteiz), Alianza Política Sector de Mujeres (Guatemala), el Centro de Mujeres Xochilt Acatl (Nicaragua), Ekologistak Martxan, Bidez Bide, Axayacalt (Nicaragua) y Brujas y Diversas

EGITARAUA

OSTIRALA, 2018KO OTSAILAREN 23A

10:30-11:00 **Aurkezpena**

11:00-11:30 **Inaugurazio-hitzaldia:**

Zertaz ari gara Bizimodu Jasangarrietaz hitz egiten dugunean? Bizi Onen ikuspegi feministaitik hurbilpena. Tita Godinez

11:30-13:15 **Zaintzarako eskubidea. Zaintza-sistema justu, parekide eta erantzunkideak.**

Kasuen aurkezpena Guatemalatik eta Euskal Herritik haien testigantza ematera datozen pertsonen eskutik.

13:30-15:30 **Atsedenaldia (Bazkaltzeko tartea)**

15:30-17:15 **Lurralderako eta elikadura- burujabetzarako eskubidea.**

Kasuen aurkezpena Argentinatik eta Euskal Herritik haien testigantza ematera datozen pertsonen eskutik.

17:15-17:30 **Atsedenaldia**

17:30- 19:15 **Energiarako sarbide justu eta jasangarrirako eskubidea eta energia-burujabetza:** Kasuen aurkezpena Sahararik eta Nafarroatik haien testigantza ematera datozen pertsonen eskutik.

19:30 **Itxiera**

LARUNBATA, 2018KO OTSAILAREN 24A

10:00 **Agurra**

10:15-12:00 **Bizi-maila duina izateko eskubidea:** Kasuen aurkezpena El Salvadorretik eta Euskal Herritik haien testigantza ematera datozen pertsonen eskutik.

12:00-12:15 **Atsedenaldia**

12:15-13:15 **Epaimahaiarentzako etenaldia:** Bitartean kalean, **Lur-Ikara Kabareta. Bihotzerrez-Pantzart taldea.**

13:15-14:00 **Epaia eta itxiera**

ZAINZA-ESKUBIDEA. ZAINZA-SISTEMA BIDEZKOAK ETA ERANTZUNKIDEAK

Bizimodu jasangarriagoetarantz doan ibilbide honetan, kontuan hartu behar dugu, alde batetik, naturarekiko mendekotasuna dugula bizitzeko beharrezko gauzak eskuratzeko, eta bestalde, bizitza ezinezkoa dela beste pertsonen zaintzarik jaso gabe. Hortaz, zaintza-lanaren aitortza eta lehenetasuna aldarrikatzen dugu, gizarte osoak partekatu beharreko erantzukizuna den neurrian, horrela bermatuta egon dadin pertsona orok zaintza-sistemak baliatzeko aukera, eta baita zaintzaileen duintasuna eta lan-baldintzak ere.

ERAKUNDE DOKUMENTATZAILEA: Feminismos Desazkundea + Brujas y Diversas.

TOKIA: Bilbo

Pertsona zaintzaileen duintasuna

Kasu honetako protagonista Pilar Gil Pascual da. Pilar 1958an etorri zen Bilbora bizitzera eta etxeko langile aritu zen, bere lurraldean gerraosteak sortu zuen txirotasunaren ondorioz enplegu baten beharra zuelako. Hasieran barneko langile aritu zen, eta gerora eguneko langile. Horrez gain hainbat ekimenetako militante izan da ¹, eta orain erretiroa hartu duen arren, ak-tibo jarraitzen du.

Pilarrek beste hainbat emakumeren kasua gorpuzten du; emakume, zaintzaile, txiro eta migra-tzaile gisa duten posiziotik, emakume horiek aurre egin behar izan diete, batetik, patriarkatuak zein kapitalismoak bizitzaren jasangarritasunaren eskubidea gauzatzeko jartzen dituzten ozto-poei, eta bestetik, zaintza lanak justizia eta duintasun baldintzetan gauzatzeko mugei.

Salatzekoa da ere emakumeek genero-estereotipoen ondorioz pairatzen duten presioa, zain-tza-lanak doan eta aitortzarik gabe egin ditzaten. Hala gertatzen da senideak edo gertukoak zaintzeko betebeharrarekin, eta batzuetan ingurukoek xantaia emozionala egin eta erru-sen-timendua egozten diete. Zaintza erantzukizun soziala dela ulertzen dugu guk, pertsona guztiok gure gain hartu behar duguna.

Emakumeak, migratzaileak eta zaintzaileak.

Pilarrek, halaber, etxeko langile gisa bizitako umiliazioa, gehiegikeriak, tratu txarrak eta aitortza eza salatu ditu. Halaber, bereziki salagarria da barneko langileek pairatzen duten esplotazioa, esklabotasuna eta gorputzen gaineko kontrola; zaintzaileek bizitza propioa, aisialdia, osasuna, sexualitatea eta harreman afektibo propioak izateko eskubidea aldarrikatzen dugu; euren bizi-tzari buruz erabakitze eskubidea, finean.

¹ Santutxuko Auzo Elkartea (Etxeko langile, Haurtzaindegi eta Hirigintza batzordeetan) . 1976an sortu genuen ATH-ELE. Betidanik egon da sindikatuta, lehenbizi ESKn eta orain LABen.

Modu bereziki gogorrean salatu eta ikusarazi nahi dugu zaintzaile izateaz gain migrazio-prozesuak, arrazakeria, xenofobia eta bestelako aurreiritzi zabalduak bizi izan dituzten emakumeen zapalkuntza espezifikoak.

Kasu honek erakusten du emakumeek gauzatutako zaintza-lanak ez aitortzeagatik desparekotasuna eta bidegabekeria sortzen direla maila sozial, legal zein ekonomikoan. Hori dela eta, aldarrikatu eta aitortu nahi dugu bizitzaren jasangarritasunarentzat zaintza-lanek daukaten garrantzia eta lehentasuna.

ERAKUNDE DOKUMENTATZAILEA: CDH Fray Matías de Cordova AC

TOKIA: Mexiko eta Guatemala arteko muga. Tapachula

Emakume migratzaile eta zaintzaileen estigmatizazioa eta esplotazioa.

Floriberta Robleroren kasua mugan dagoen Tapachula hiriaren migrazio-testuinguruan kokatzen da, Chiapaseko estatuan, Mexiko eta Guatemalaren artean. Hiri horren ezaugarriak migrazio- eta historia-aniztasuna dira, non jatorriak, igarobideak, helmugak eta itzulerak elkar gurutzatzen duten.

Chiapaseko biztanle atzerritarren %55 emakumezkoak dira; horietatik %66 Guatemalakoak dira, gazteak, adin produktibo eta erreproduktiboa daukate, analfabetismo maila altua, eta eskolatzeko-aldi laburra jaso dute. Haiei zuzendutako lan-eskaintza, nagusiki, arlo hauetara mugatzen da: nekazaritza lana, sexu-industria, entretenimendua eta etxeko zein zaintza lana. (NBE Emakumeak, 2015).

Emakume hauek, gainera, estigmatizatu egiten dituzte "paperik gabeko" atzerritarrak, txiroak, eskolagabeak, indigenak, "zerbitzariak" eta "kaleko emakumeak" izateagatik, eta horrela, aurre egin behar diete baita ere egungo berezko arrazakeriari, klasismoari eta matxismoari.

Floriren kasua.

San José Ojetenam-en (Guatemala) jaio zen Flori, sei neba-ahizpako familia batean. Haien ardetik bera da 14 urte zituenetik Tapachulako etxeetan lan gehien egin duena, familiako ekonomiarik ekarpena egiteko. 24 urte zituela haurdun geratu zen, baina egoera ezkutatu zuen kalera-tzearen beldur zelako; hain zuzen, kaleratu egin zuten haurdunaldia agerikoa izan bezain laster. Gauzak horrela, **badirudi ez dagoela amatasun eskubiderik etxeko langileentzat.**

Flori familiarekin joan zen eta semeak bi urte zituela Tapachulara itzuli zen lanera, semea haren amonari utzita eta familia urtean bizpahiru aldiz bisitatuta, zazpi urtez. Denbora-tarte horretan lan-baldintza oso gogorrak bizi izan zituen: atsedeen-egun bakarra zuen astean, opor edo jai-egunik ez, eta lanaldia goizeko 6etatik gauerdiko 12ak arte luzatzen zen.

Tapachulan Emakumeen Espazioa ezagutu zuen Florik, eta emakumeek pairatzen dituzten gehiegikeriak eta bazterkeria irmo salatu zituen. "La voz del Parque" izeneko radiobocina delakoa sustatu zuen, zeina tresna komunitarioa den emakume migratzaileak haien eskubideen inguruan informatzeko eta herritarrek sentsibilizatzeko.

2015ean Florik aldi baterako egoitza txartela lortu zuen, eta horrela herrialdetik sartu eta irteko arriskuak murriztu zituen, baita atxilotzeko arriskua ere.

2016an ebakuntza behar zuten osasun-arazoak izan zituen, baina ezin zion lan egiteari utzi eta familiak behar zituen diru-sarrerak eten, eta hortaz ebakuntza atzeratu behar izan zuen.

Floriren kasuak Tapachulako emakume migratzaileek bizi duten indarkeria eta esplotazio egoera ikusarazten du, gobernuek ez duelako borondate politikorik lan-baldintza duinak eta bidezkoak bermatzeko.

ENERGIA MODU JASANGARRIAN ETA BIDEZKOAN ESKURATZEKO ESKUBIDEA ETA ENERGIA BURUJABETZA IZATEKO ESKUBIDEA

Gizarte jasangarriagoak eta bidezkoagoak eraiki nahi baditugu, ezinbestekoa da pertsona guztientzako baliabideen eskuragarritasun unibertsala bermatzea, duintasunez bizitzeko oinarriko beharrak asetzea posible izan dadin. Zentzu horretan, legeek bizitzeko beharrezko den energia sarbiderako oinarriko eskubidea bermatu beharko lukete, baita pertsonen zein lurraldeen energia burujabetza ere.

Jarraian eskubide honen urraketek lotutako kasuak aztertuko ditugu.

ERAKUNDE DOKUMENTATZAILEA: WEST SAHARA RESOURCES WATCH (WSRW)

TOKIA: MENDEBALDEKO SAHARA (lurralde okupatuak)

40 urte baino gehiagoko okupazioa eta energia-espoliozioa

1975ean Markok Mendebaldeko Saharako lurraldea okupatu, kolonoz bete eta armada eraman zuen. Okupazioa, gainera, nabarmenagoa egin zen Aljeriako mugan 1.200 km-ko harresia eraiki zutenean; harresia militarrek, hesiek eta pertsonen eta tankeen kontrako minek babesten zuten.

Ordutik, sahararrek eskubide zibil eta politikoen etengabeko urraketari aurre egin behar izan diote, eta ez dute defendatzeko inongo aukerarik. Aldi berean, lurralde okupatuetakoko baliabide natural eta energetikoen ustiapena ere pairatzen dute.

Urte guzti hauetan Marokok lurralde okupatueta petrolio eta gas prospekzioak egiteko baimenak eman ditu; azken hamarkadan izandako politika energetikoa, gainera, haize- eta

eguzki-energiako instalazioak eraikitzen bideratu da, horietako batzuk lurralde okupatuetan.

Norberaren lurraldeko baliabideei buruz erabakitze eta antolatze eskubidea

Sahararren 40 urte baino gehiago daramatzate bazterkeria egoera bat pairatzen, eta honek herri gisa antolatu eta babesteko eskubidea urratzea ekarri du. Horrela, urteak dira sahararren Marokoko armadaren errepresioa pairatzen dutela, eta testigantza askotan jaso bezala, haien lan-baldintzak nabarmen okertu dira kolono marokoarren baldintzekin alderatuta.

Kalkulu arabera, Mendebaldeko Saharako 5 biztanletik soilik 1 da sahararra, eta sahararren 3/2 errefuxiatu guneetan bizitzera behartuta aurkitu dira, non energiaren eta bestelako baliabide naturalen eskuragarritasuna oso mugatua den. Bitartean, sahararren baliabideak Marokoko eta mundu osoko enpresek (Kanada, Errusia, Lituania, Zeelanda Berria, Australia, Venezuela, India, Alemania, Frantzia, Italia, Irlanda, Espainia...) ustiatzen dituzte.

Gainera, lurralde okupatuetan proiektuak eraikitze lizitazioak emateak lurraldearen okupazio egoera indartzen du, hartutako erabakien inguruan sahararrei ez baitzaie inolako kontsulta edo aitortzarik egiten. Guztiaz ere, 40 urte baino gehiagoren ostean, nazioartean autodeterminazio eskubidea aitortuta dagoen arren, ezin izan dute eskubide hori gauzatu.

Horregatik guztiarengatik, kasu honetan argi eta garbi urratzen da bizitza jasagarriak izateko eskubidea, eta beraz, otsailean Bilbon ospatuko den auzitegian epaitu eta aitortuko da.

ERAKUNDE DOKUMENTATZAILEA: Hipotekak kaltetutakoaren plataforma (PAH)

TOKIA: IRUÑEA

Energia-sektorearen etekin pribatuen aurrean, herritarren oinarritzko beharrak.

Espainiako Estatuaren egungo energia-eredua oligopolioa osatzen duten zenbait enpresak elikatzen dute. Hauek energia-sektoreko merkatua kontrolatzen dute, eta privatizatutako zerbitzu horiek kudeatzen dituzte etekinak lortzeko, bizitzeko beharrak asetzerantz bideratu ordez. Horren ondorioz, baliabiderik gabeko familia askori bizitzeko beharrezko energia edukitzeko oinarritzko eskubidea urratzen diete.

Bizimodu jasagarrietarako Auzitegian Iruñeko familia baten kasua salatuko dugu. Bi pertsona helduk eta haur batek osatzen dute familia, eta beste askok bezala, azken urteotan ez dute baliabiderik eduki oinarritzko energia horniketa ordaindu ahal izateko.

Bi pertsona helduen denbora luzeko langabezi egoerak, zorrak pilatzea ekarri zuen, eta azkenean etxegabetu ere egin zituzten. Egoera hau noski, etxegabetutako pertsonen defen-

tsa-eskubidea urratzen duten eta bankuak babesten dituzten neurritz gaineko legeek elikatu zuten.

Ondorengo urteetan familiak ez du zorra kitatu, eta ezin izan ditu oinarritzko horniketaren gastuak ordaindu. Argindarraren fakturak urteetan ezin ordaindu ostean, argindarra moztuko zietelako ohartarazpenak jaso dituzte. Arrisku horren aurrean familia honentzako konponbide bakarra zorra epetan ordaintzea izan da eta honi horri aurre egiteko, bestelako oinarritzko beharrak asetzeari uko egin behar izan diote.

Energiaren eskuragarritasun unibertsala, duintasunez bizitzeko.

Administrazioaren babes ezak, laguntzak jaso arte itxaron beharreko denbora-tarte luzeak eta energia-konpainien sentsibilizazio faltak, are gogorrago bilakatzen dute geroz eta familia gehiago pairatzen duten egoera hau.

Estatuko herritarren %15ek baino gehiagok fakturak ordaintzeko zailtasunak dituzte. Horrela, Pertsona hauei etxebizitza duina izateko oinarritzko eskubidea urratzen zaie; hau da, oinarritzko baldintzak betetzen dituen etxebizitza, temperatura egokiduna, eta pertsona orok behar dituen oinarritzko zaintzak gauzatzeko eta elikatzeko energia eskaintzen duena.

“Tipi-Tapa Bagoaz. Hacia vidas sostenibles” kanpainaren manifestuan jaso bezala, energia oinarritzko eskubide gisa aitortu behar da, eta horregatik pertsona ororentzako bizitza duina bermatu-ko duen energia-kopurua eskuratzeko legeak aldarrikatzen ditugu.

BIZI-MAILA DUINA IZATEKO ESKUBIDEA

Bizimodu Jasangarrietarako Herri Auzitegiak pertsonen, ondasun komunen eta bizitzaren jasangarritasunaren zerbitzura egongo den ekonomia-eredua aldarrikatzen du. Horretarako, duintasunez bizitzeko eskubidea bermatzen duten politikak aldarrikatzen ditugu, baldintzarik gabeko oinarritzko errenta unibertsala eta errenta banatzeko bidezko erredua ezartzearen bidez. Gainera, bizi-maila duinerako eskubidearen urraketa nabarmen gisa ulertzen ditugun lan-esplotazio kasuak salatu nahi ditugu.

ERAKUNDE DOKUMENTATZAILEA: ARGILAN-ESK

TOKIA: EUSKAL AUTONOMIA ERKIDEGO (EAE)

Gutxieneko errenten sistemaren porrota.

Jarraian aurkezten den kasua, Euskal Autonomi Erkidegoan (EAE) 1989az geroztik, ongizate estatua- ren gabeziei aurre egiteko martxan jarri ziren pobreziaren aurkako politiken baitan kokatzen da.

Gaur egun EAEn indarrean dagoen gutxieneko errenten sistema 18/2008 legeak arautzen du. Hau 2011n aldatu zuten, laguntza jasotzen zutenei baldintza gehiago eskatuz eta aukerak murriztuz. Hiru laguntza mota daude: 1) Diru-sarrerak bermatzeko errenta (DBE), oinarritzko gastuak ordaintzera bideratua, 2) Etxebizitzarako prestazio osagarria (EPO), etxebizitzaren alokairua ordaintzen laguntzeko, 3) Gizarte larrialdietarako laguntzak (GLL), gizarte-bazterkeria prebenitu, arindu edota ekidin dezaketen gastu zehatzak ordaintzen laguntzeko.

Hiru prestazio mota horiek jaso ahal izateko baldintza asko bete behar dira. Ia 30 urte geroago, EAEko prestazio sistema eraginkorra izan dela muturreko txirotasuna prebenitzerako orduan, baina ez duela txirotasuna osotasunean ezabatzea lortu; izan ere, EAEko pertsona txiroyen %31 ez dira sistemara iristen, eta sistemara iristen direnen %47k txiro izaten jarraitzen dute.

Gainera, nahiz eta eredu honen defendatzaileek kontrakoa adierazi, enplegarritasunaren porrota erabatekoa izan da. Bestalde, 2012. urtetik Lanbideren kudeaketa erabilgaitza da, eta ondorioz, laguntzak jasotzen dituztenak gero eta gehiago sufritzen ari dira.

Nerearen kasua.

Nereak DBEa jasotzen zuen 2013. urtetik, 3 pertsonako bizikidetzako unitate baten titularra zelako (bera, kidea eta semea). 2017ko ekainaren 8an Lanbidek DBEa eten zion hiru arrazoiengatik, nahiz eta Nereak arrazoi horiek aurrez justifikatu zituen. Arrazoi horiek honako kontuekin lotu zituzten: bere kideak Brasilen zituen ondasunen ziurtagiri bat, senideengandik jasotako diru-sarreraren berri Lanbideri ez ematea eta Nereak egindako ustezko iruzurra, zeinaren arabera aitortu ez zituen bestelako diru-iturriak zeuzkan.

2017ko uztailaren 7an Nereak aukerak berraztertzeo errekurtsioa aurkeztu zuen, eta horrekin batera, baita honako dokumentuak ere: Brasileko ondasunen ziurtagiriaren eskaera-gordekina (Lanbidek exijitzen duen Hagako aitortzarik gabe), diru-sarreraren bat egin zuten senideen zinpeko deklarazioa, eta izandako beste diru-sarreraren jatorria iruzurra zela ukatzen zuten arrazoiaren justifikazioa, nahiz eta azken motibo horiek Lanbidek ez zituen aintzat hartu. Hala ere, Lanbidek 13.000 € baino gehiago itzultzeo eskatu zion Nereari.

Eusko Jaurlaritzak (EJ) Lanbideren kudeaketa arazoak DBE/EPO laguntzak jasotzeko eskubide subjektiboa erasotzeko baliatzen ditu. Honek, bizikidetzako unitate askok praktikan baldintzak bete arren, laguntzak jasotzea eragozten du, eta beste hainbat sistematik kanporatzen ditu be, prozedura ilegalen eta administrazio-praktika okerren bidez.

Honek agerian uzten du egungo errenta minimoen sistemak ez duela inoiz txirotasuna ezabatzea lortuko. Hortaz, geroz eta beharrezkoagoa da diru-sarreraren bermea herritarren eskubide unibertsal eta baldintzarik gabekoa gisa ulertzen dituen eredu baten alde egitea.

Etxeko brodatzaileak, esplotazioa eta ikusezintasuna.

El Salvadorren emakumeek beren etxeetatik egiten duten ehungintza lana ikusezin bihurtzen da jendartearen, besteak beste, maquila enpresei brodatzaileen esplotazio-baldintzak eta lan-eskubideen urraketak ezkutatzea interesatzen zaielako. Maquila enpresek gehiegizko esplotazio baldintzetako lan prekarioak eskaini ohi dizkiete herrialdeko landa-eremu txiroetako emakumeei. Horrela, etekin-tarte handia daukate, hilabeteko 56.00\$ dolar inguruko soldaten kontura. Etxetik lan eginez seme-alabak zaintzea errazagoa delako ideia saltzen dute enpresek, baina ondorioz lanaldi bikoitz eta hirukoitzak inposatzen dituzte.

Etxetiko lanak, gainera, loturarik eza sortzen du langileen artean, eta horrek, beren eskubideak defenda ditzaten eta lan-baldintzak hobetzeko negoziazio-proposamenak egin ditzaten antolatzeko sarea sortzea eragozten du. Horrela, enpresek langileak esplotatu eta haien aurka indarkeria erabiltzen dute lan-eskubideak urratuz, langileek pairatzen duten errepresio nabarmena, mehatxuak eta etengabeko lan-jazarpena ahaztu gabe. Gainera, ekoizpen-helburuak altuak bete ezean zigorrak inposatzen dizkiete langileei. Honek batzuetan 12 eta 14 ordu artean lana egin behar izana dakar, senide eta seme-alabak tartean sartu behar dituztelarik.

Etxetiko langileak babestu beharko lituzkeen marko legala existitzen bada ere, praktikan, lan-eskubideak bermatu ordez, marko horrek lan-baldintzak malguagoak eta prekarioagoak bihurtu ditu El Salvadorreko Estatuak, Lan Ministerioaren bidez, ez ditu eraginkortasunez babesten lan-sektore honi dagozkion eskubideak.

Halaber, etxetiko langileen ekoizpen-kateek agerian uzten dituzte beren ikusezintasun, prekaritate eta esplotazio egoeraren erantzukizun-kateak; estatuak berak, El Salvadorko maquilek eta enpresa azpikontratatzaileek osatutako katea, alegia.

Erakundeek ezikusiarrena egin, enpresek erantzukizunak saihestu.

Rosak 35 urte zituen eskuz brodatzeko lanak jasotzen hasi zenean. Landa-eremuan bizi da, Paisnal udalerrian, San Salvadorren. Bost seme-alaba ditu, eta egoera ekonomiko prekarioa. Hasieratik, alabekin egon ahal izateko, etxetik lan egiteko aukera eskaini zioten. Seme nagusiak 15 urte zituen orduan, eta Rosa laguntzen zuen brodatze lanean.

Lanak eragindako osasun-arazoan, nekearen, bete ezin diren helburuen eta lana ez aitor-tzearen ondorioz, urte batzuen buruan lanari borondatez uko egiteko dokumentua aurkeztu zuen Rosak; enplegatzaileak, ordea, ez zuen dokumentua sinatu nahi izan, inolako azalpenik eman gabe.

Lana borronteaz uzteko eskubidea eta lan egindako denborarengatik kalte-ordainak jasotzeko eskubidea etxetiko langileek aldarrikatzen dituzten eta dagoneko aitortuak dauden eskubideak dira,; izan ere, enpresak 15 egun dituzte kalteak ordaintzeko, eta ordaindu ezean, arazoirik gabeko kaleratzea dela ebatzen da eta epaitegian salatu daiteke.

Etxetiko langileen eskubideak bermatu behar dituzten erakundeek ez dutela "lan-modalitate hau ezagutzen" adierazten dute, eta ezagutu arren, ez dituzte haien eskubideak bermatzen. Horrez gain enpresek lan-erantzukizunak saihesten dituzte, behin-behineko langileak edo zerbitzu-prestazioak direla argudiatuta.

LURRALDE ETA ELIKADURA-BURUJABETZA ESKUBIDEAK

Hemen azaldutako kasuen bidez itxuraz errealitate ezberdinak dituzten munduko hainbat tokitan lurralde eta elikadura-burujabetza eskubideak urratzen direla agerian uzten dute, . Euskal Herriko kasuan zein lacu Cachi indigenen kasuan, nekazari komunitate txikiei lurrak desjabetzen dizkiete, interes komunen gainetik etekin pribatua lehenesten duten garapen-eremuak inposatzeko.

Bizimodu jasagarrietarako auzitegian lurraren eta uraren garrantzia aldarrikatzen dugu, ezinbesteko ondasun komunak diren neurrian. Horrela, transgenikorik gabeko eta kalitatezko elikagaiak ematen dituzten nekazaritza, abeltzaintza eta arrantza ereduen alde egiten dugu. Gure ustez, kasu guztietan , lurraldeaz hausnartzeko parte hartzeko mekanismoak txertatu behar dira

Azpiegitura suntsitzailea eta bideraezina.

1998. urtean abiadura handiko tren baten inguruko zurrumurrak hasi ziren, hiru euskal hiriburuak elkartu ondoren hiriburuok Espainiako eta Frantziako Estatuekin lotuko zitue-na. 2004-2005 artean publikoki aurkeztu zen Abiadura Handiko Trenaren (aurrerantzean, AHT) ibilbidea, gaur egun Euskal Y izenaz ezaguna dena (192 km-ko ibilbidea); guztira, 10.000 milioi euroko inbertsioa dakar azpiegitura honek. Planifikazioa eta diseinuaren es-kumena Espainiako Gobernuaren Sustapen Ministerioarena eta Eusko Jaurlaritzarena izan da.

2006an hasi zen AHTa eraikitzeke obra, eta euskal paisaiaren bereizgarritasunak direla eta, ibilbidea konplexua eta suntsitzailea da: %70 tuneletan barrena doa, eta %10 zubibi-deetatik. Gaur egun, ibilbidearen zati handi bat eraikitzen dabilta oraindik ere, eta azpie-giturari dagozkion alderdi garrantzitsu batzuk ez daude zehaztuta.

Trenbide-sare hau Espainiako eta Frantziako Estatuko hiriburuen artean konexio azkarra edukitzeko asmatu zen bereziki. Hala ere, ez dago bi konexio horiei buruzko proiekturik ezta aurrekonturik, eta zalantzak daude bideragarritasunari dagokionez. Gainera, adituen arabera, hiriburuen arteko distantzia laburra dela eta, AHTak ezin izango du bidaietan denbora nabarmen murrizteko espero zen abiadura hartu. Erabiltzaile profil nagusia ne-gozio-gizon zuria da, eta horrek errenta baxuko pertsonak baztertzea dakar.

Hartara, AHTaren arrakastaren hasierako oinarriak, gaur egun, ezerezean geratu dira.

Lurraldearen defentsaren eta elikadura burujabetzaren alde mobilizatuta

Bestalde, elikadura burujabetzako ikuspegitik, hipotekatu egin da luraren erabilera (674 hektarea desjabetu dira) eta baita baliabide natural asko ere; horrela, pertsonen premia errealekin bat datorren lurralde-antolaera ukatu zaie, eta tokiko elikagaiak ekoizteko au-kerera oztopatu.

Bilbon ospatutako Bizimodu Jasangarrietarako Herri Auzitegiak 1.400 eta 1.600 biztanle dituzten Atxondo eta Ezkio Itsaso herrietako kasu paradigmaticoak salatu egin nahi ditu, . Nekazaritza tradizioa duten bi herrioi lurraldearen zati handi bat desjabetu diete. Inguru-ko nekazaritza kaltetu du horrek, eta ondorioz, baita elikadura burujabetzarako eskubidea ere. Eta jakina, pertsonen bizi-kalitatea ere kaltetu du, baita paisaia ere. Bi komunitate hauek hasieratik adierazi dute AHTaren aurkako jarrera irmoa.

ERAKUNDE DOKUMENTATZAILEA: MNCI (Argentina)

TOKIA: Bajo Hondo, Juan Felipe Ibarra departamendua, Santiago del Esteroko probintzia, ARGENTINA

Enpresen interesak eta desplazamendu behartuak.

Argentinako landa sektorean, nekazaritza lurra familia kontserbadorez osatutako oligarkia baten eskuetan pilatzen dira nagusiki. Familia horiek transgeniko-ekoizle nagusien interesak ordezkatzen dituzte, eta nekazaritzan eredu industrial neodesarrollista ezartzearen alde egiten dute. Eredu horren helburua da herri indigenen, nekazari txikien eta eremu babestuetako lurraldeetako baliabide naturalak kontrolik gabe ustiatzea, nekazaritzako negozio-eredua eta monolaborantza zabaltzeko.

Helburu horrekin, azken hamarkadetan enpresariak bortizki oldartu zaizkie komunitateei haien eskubideei uko egin diezaieten, eta epaiz kanpoko kaleratzeekin mehatxu egiten diete. Herri indigenek lurraekin duten harremana ezinbestekoa da bizirik iraun eta garatu daitezen; hortaz, komunitatearentzat heriotza-epaia da beren lurraldetik desplazatzea edo baliabide naturalak kentzea.

Horren ondorioz, Bajo Hondoko Guaycurú herriko lacu Cachi komunitate indigenak etengabeko gatazka eta erresistentzia egoera bizi izan du azken urteotan, eta mehatxuak, legez kanpoko atxiloketak eta torturak pairatu dituzte polizien aldetik. Halaber, komunitateko kideak arrazoi-

rik gabe kriminalizatu dituzte, eta delitu faltsuak leporatu dizkiete. Horrekin batera, enpresariak kaputxadun armatuen taldeak sartu dituzte lurraldean; talde hauek landako eremu murriztu batean familiak gatibu mantendu eta indarkeria eta beldurra baliatuz estortsio egin diete, komunitateko bideak blokeatzen dituzte eta miaketa operazio ilegalak egiten dituzte.

Indarkeriaren inpunitatea eta lacu Cachi herriaren erresistentzia.

90eko urteetan 40 familia inguru bizi ziren Bajo Hondon, 4000 hektarea inguruko eremuan. Ordutik, hainbat enpresa-gizonek (Putiniano, Bielsa...) lurren zati handi bat bereganatu dute eta antzinako benetako jabeak bota dituzte, basogabetze eta hesitze lanak segituan abiatzeko.

2012an Orlando Canido enpresa-gizona, Manaos soda edarien jabea, iritsi zen lurraldera. 4000 hektarea erosi zituela adierazi zuen, eta herritarren aurka egin zuen haien jabetza eskubideak eta akzioak eman zituzten, bestela lurraldetik epaiz kanpo botako zituela mehatxatuz.

2016ko uztailean lau kamioneta eta aurpegia estalita zuten 20 pertsona armatu bortxaz sartu ziren lurraldean; Valeria Araya eta Mari Leguizamón mehatxatu zituzten, animalien kortak eta askak suntsitu, erre eta ur putzuak pozoitu zituzten.

Irailean, Orlando Canidoren Manaos enpresako hiru kamioneta —armatutako 15 pertsona barruan— lurraldean sartu ziren eta komunitatearen aurka tiroka oldartu ziren. Komunitateko biztanleak mendira ihes egin behar izan zutenbabez bila seme-alabekin; gizon armatuek haietako bat zauritu zuten, eta haien etxeak eta ibilgailuak nola erretzen zituzten ikusi zuten.

Egoera horretan haurrek herriko eskolara joateari utzi diote, etengabe kontrolatzen dituztelako, eta hortaz oinarrizko hezkuntza-eskubidea urratu diete. Gainera, gobernuak eta botere judizialak enpresariaren inpunitatea babesten dute, eta hartara, komunitatearen salaketek ez dute eraginik izan.

Besteak beste, lacu Cachi komunitate indigenak elikadura-, hezkuntza- eta osasun-eskubideei dagokionez, baita askatasunez mugitzeko eskubideari dagokionez ere, eskubide-urraketa larriak pairatu ditu

AUZITEGIAREN KONPOSIZIOA

Zenbait eragilek zeregin ezberdinak elkarlanean gauzatzuz antolatu da Herri-hauzitegi hau. Berziki eskertu nahi diegu Herri-hauzitegian lekukotza moduan gorputza eta ahotsa jarri duten pertsoneri.

Honaino lagundu diguzuen guztioi, hemen zaudeteno, bi urte hauetan zaindu gaituzuenoi, parte hartzera eta bidai kolektibo honetara animatu zaretenoi eta hemen egon izan ez duzuen arren energia ona bidaltzen duzuenoi.... mila esker!

HERRI-AUZITEGIA OSATZEN DUTE:

TALDE ANTOLATZAILEA:

Bizilur, Euskal Herriko Mugarik Gabeko Ingeniaritza, Feminismo Desazkundera, ESK Sindikatua eta Mugarik Gabe.

BIDELAGUNAK:

Setem Hego Haizea, Mugarik Gabeko Ekonomilariak, Euskadiko Garapenerako Gkeen Koordinakundera, Saretuz (red De Consumo Responsable, Consciente Y Transformador De Donostia), Zentzuz Kontsumitu (Vitoria-Gasteizko kontsumo kontziente eta arduratsuko sarea), Alianza Política Sector De Mujeres (guatemala), Xochilt Acatl emkume zentroa (Nikaragua), Ekologistak Martxan, Bidez Bide, Axayacalt (Nikaragua) eta Brujas y Diversas.

KASUEN BIDELAGUNAK:

Setem Hego Haizea, Argilan, PAH Navarra, MNCI (Argentina), Mujeres Transformando (El Salvador), West Sahara Resources Watch (El Sahara Occidental), Brujas y Diversas, CDH Fray Matías de Cordova AC (Mexico), Bizilur e Ingeniería Sin Fronteras País Vasco - Euskal Herriko Mugarik Gabeko Ingeniaritza.

OHOREZKO TESTIGUAK:

Ekologistak Martxan, Alianza Política Sector de Mujeres (Guatemala), Centro de Mujeres Xochilt Acatl (Nikaragua), Tradener, Errekaleor, Goiener, EHNE Bizkaia, Tosu, Itxasondo, Plataforma RGI, Bidez Bide, Mujeres del Mundo Babel, La posada de los abrazos, West Sahara Resources Watch (El Sahara Occidental), MNCI (Argentina), Mujeres Transformando (El Salvador), CDH Fray Matías de Cordova AC (Mexico), Asociación de Mujeres de Basauri.

TESTIGANTZAK:

Zainketarako eskubidea. Zainketa-sistema justu, ekitatibo eta erantzunkideak:

Pilar Gil Pascual eta Floriberta Roblero.

Energiarako sarbide justu eta jasangarrirako eta energia-subiranotasunerako eskubidea:

Santiago Rubio y Rosa Felgar eta Hamed Bachir.

Bizi-maila duina izateko eskubidea:

Argilan eta Rosa María Marroquin de Valencia.

Lurralderako eta elikadura-subiranotasunerako eskubidea:

Comunidad Iacu Cachi eta integrantes del movimiento campesino de Euskal Herria.

ADITUAK:

Zaintzarako eskubidea. Zaintza-sistema justu, parekide eta erantzunkideak:

Amaia Pérez Orozco. (Madrid)

Ekonomian doktorea. "Colectiva XXK. Feminismos, pensamiento y acción" taldeko ikerlari independentea eta partaidea. Estatu espainarreko eta latinoamerikako unibertsitateekin kolaboratzen du eta estatuko eta nazioarteko erakundeetan lan egin izan du. Estatu espainarreko ekonomia feministaren sarean, CLACSO-ko Burujabetzarako Ekonomia Feminista lantaldean eta Feminism and Degrowth Alliance-n parte hartzen du.

Energiarako sarbide justu eta jasangarrirako, eta energia-burujabetzarako eskubidea:

Mònica Guiteras Blaya_ (Catalunya)

Soziologoa, Aliança contra la Pobresa Energètica eta Xarxa per la sobirania energètica eragileetako kidea, eta bertako genero eta energia lantaldeko partaidea. Eredu energetiko eta azpiegitura handien eraginaren inguruko ikerlaria eta Enginyeria Sense Fronteres erakundearen "Pobreza energètica y modelos de gestión del agua y la energía: hacia la garantía del derecho universal a los suministros básicos" ikerketaren egilea.

Bizi-maila duin baterako eskubidea: Tica Moreno + Táli Pires de Almeida, (Brazil)

Táli Pires de Almeida kasua aurkezten du, Emakumeen Mundu Martxako militantea eta Sempre Viva Organización Femenista (SOF) (São Paulo, Brasil) erakundeko zuzendaritza batzordeko kidea. Gizarte-zientzien gradua (2007) eta São Paulo unibertsitateko Integración de América Latina graduondoa (2013). Bere ikerketa esparruak emakumeen nazioarteko migrazioa, lan merkatua, jantzigintza industria eta etxeko-lanak izan dira. Confederación de Trabajadores y Trabajadoras de las Américas (CSA) eta Central Única de los Trabajadores (CUT-Brasil) erakundeetan proiektuen kudeadatzailera eta politika aholkularia izan da.

Lurralderako eta elikadura-burujabetzarako eskubidea:

Esti Redondo, (Euskal Herria)

Gaztetatik nekazal mugimenduarekin harremanetan eta lanean. EHNE Bizkaian Agroekologia irakaslea izan naiz urte askotan, eta horrekin batera nekazal feminismoa, lurralde antolaketara, transgenikoak eta bestelakoak lantzeko aukera izan dut. Bidailari internazionalista izanik, LVCKo hainbat taldeekin bitzita partekatu dut, haien egoerak ikusiz, elkartrukatu eta ahal dela aportazioa eginez. Momentu honetan Etxaldeko Emakumeak taldeko kidea naiz, Baserri-

tik Mundurako kordinazio politiko pedagogikoko partaidea eta baserriko ortua eta frutarbolak zaintzeko eta martxan jartzeko denbora bila nabil.

FISKALAK:

Ana María Palacios.

Giza eskubideetan aditua den abokatu feminista, esperientzia handia du nazioarteko auzietarako eta intzidentzia politikorako estrategiak diseinatu eta abiarazten. Gaur egun Oxfam Inter-món edo Comissió Catalana d'Ajuda al Refugiat erakundeetan aholkulari lanetan dabil eta Consejo Asesor de CIVICUS Monitor-eko kidea da. Oraintsu arte Women's Human Rights Institute-ko ikerlaria eta Centro de Derechos Reproductivos-ko abokatua izan da.

María Victoria Fernández Molina

Zuzenbidean lizentziaduna, Naziorteko Harremanak eta Nazioarteko Zuzenbidean eta Bioetika eta Biozuzenbidea Ikasketa Aurreratuetan espezializazioduna. Gaur egun "La alimentación de los pueblos indígenas en México. Una aproximación multidisciplinaria desde la perspectiva decolonial" tesirako doktoretzako kurtsoa gauzatzen ari da. Mexiko-ko unibertsitate ezberdinetan lan egin du eta FAO-k babestutako Iniciativa América Latina y Caribe sin Hambre barnean Elikadura Eskubidearen Behatokiko Idazkaritza Teknikoko kidea izan da, Mexiko-ko Frente Parlamentario contra el Hambre-ko lankidea da.

HERRI EPAIMAHAI:

Begoña Zabala González

Zuzenbidean lizentziaduna, langileen eta ordena publikoaren abokatua diktadura garaian eta honen ostean, Nafarroako gobernuko legelaria eta azkenik LAB sindikatuko zuzenbide aholkularia izan da. Bizkaiko Emakumeen Asanblada sortu zenetik militante feminista, eta orain Nafarroako Koordinakunde Feministan eta Emakume Internazionalistak kolektiboan partaide da.

María Eugenia Rodríguez Palop

María Eugenia R. Palop, zuzenbidearen filosofia, filosofia politikoa eta giza eskubideen irakaslea Madrilgo Carlos III Unibertsitatean, eta bertako "Bartolomé de las Casas" Giza Eskubideen Institutuko zuzendariordea.

Janáína Strozake

Nekazaria, MST-ko Hezkuntza Kolektiboko kidea, Baserritik Mundurako kordinazio politiko pedagogikoko partaidea eta irakaslea. Ikerlari eta irakasle lanetan honako gaietan: Elikadura burujabetza, agroekologia, gizarte mugimenduak, militantzia ikerketa, hezkuntza eta formakuntza metodologiak eta lankidetzak. Historialaria, Garaiko Historian eta Garapena eta Nazioarteko Lan-kidetzan graduondoa, eta Garapenari buruzko ikasketetan doktoregaia. 2017an "El Año en que Mori por Primera Vez" eleberria argitaratu du.

Patricia Bárcena García

Giza Eskubideen eta babes eskubidearen defentsan abokatu lanetan. CEAR-Euskadi erakunde-ko zuzendaria, abokatutza lanarekin bateragarri egiten duena, eta babes eskubidea eta atzerri-tartasuna ikasgaietan irakaslea. 2011ko abendua geroztik Bizkaiko Abokatu Elkargo Ohoretsuko Gobernu Batzordeko kidea, eta hemen bertan 2016ko abendutik dekanoorde moduan.

Yolando Jubeto

Ekonomian doktorea Universidad del País Vasco/Euskal Herriko Unibertsitatea-n, eta bertan ekonomia graduan eta nazioarteko ekonomia eta ekonomia feminista buruzko zenbait gra-duondokotan ikasgai ezberdinen irakaslea da.

Júlia Martí Comas

Garapenari buruzko Ikasketetan doktorea Universidad del País Vasco/Euskal Herriko Unibert-sitatea-n. Gaur egun Latinoamerikako Multinazionalen Behatokia (OMAL, gaztelerazko siglak) lan egiten du, giza eskubideetan eta demokrazian enpresa transnazionalek dituzten eraginen ikerketa kritikoetan buru-belarri. Euskal Herriko mugimendu feministako eta Botere Korporati-boa Eraisteko Nazioarteko Ekinaldiako partaidea ere bada.

Yayo Herrero López

Gizarte eta Kultura Antropologian, Gizarte Hezkuntzan eta Nekazaritza Ingenieritza Teknikoan lizentziaduna. Madrilgo Complutense unibertsitateko, Ingurugiroaren ikerketa eta informazioa Complutense zentroko, sareko ezagutza eta jendarteratzea saileko arduraduna. Giza ekologia-ren eta feminismoaren gaietan lan egiten du. FUHEM-go zuzendaria.

Lolita Chávez

Herri indigenen eskubideen defendatzailea da Guatemalan eta K'iche' Herrien Batzordeko (CPKko kidea) ordezkaria izan da, bai eta feminismo komunitarioetako Antzinako Sendatzai-leen Sareko kide eta formatzailea ere.

Guatemalako Estatuaren aurka Giza Eskubideen Batzorde Interamerikarraren (CIDH) aurrean aurkeztu diren hainbat salaketetan eskatzaile zuzena izan da, bai eta enpresa transnazio-nal aurka aurkeztutako nazioarteko beste salaketa batzuetan ere. Horrez gain, auzitegietan / audientzian parte hartzen du meatze-enpresek kaltetutako emakumeen laguntzaile lanetan. Guzti honegatik, Lolita Chávezek mehatxuak, larderia, erasoak, hilketa-ahaleginak, kriminaliza-zioa eta judizializazioa jasan ditu. Guatemalako gobernuak, bere kabuz, Giza Eskubideen Batzor-de Interamerikarrak (CIDH) defentsariari ezarri dizkion kautelazko neurriak kentzen saiatu da.